

ปณิกิริยาในห้องเรียน “อยากตอบ” อาจารย์

เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างอาจารย์และนักศึกษาภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งกำลังเป็นที่กล่าวขวัญและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลายในขณะนี้ หากมองให้ลึกซึ้งแท้จริงแล้วย่อมต้องมองให้ลึกถึงรากเหง้าของปัญหา

นั่นคือ คุณภาพของการเรียนการสอนการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา

อาจารย์ผู้สอนถูกมองจากสังคมและได้รับการยกย่องว่าเป็นปัญญาชนนักวิชาการ ผู้รู้ มีเกียรติและศักดิ์ศรีค่านิยมของสังคมรวมถึงความจริงที่อาจารย์เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีผลการเรียนในระดับดีมากมาก่อน จึงก่อให้เกิดความภูมิใจทงในเกียรติและศักดิ์ศรีของตน

อาจารย์มหาวิทยาลัยจึงเป็นกลุ่มคนที่ค่อนข้างจะมีอัตรารุงสูงมากกลุ่มหนึ่ง

และเมื่อย้อนกลับมามองในด้านของนักศึกษา ซึ่งก็คล้ายคลึงกันที่นักศึกษาที่ได้รับการยอมรับและให้เกียรติจากสังคมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

นักศึกษาคือปัญญาชน เมื่อชุมชนและสังคมมีปัญหาก็จะแสวงหาความช่วยเหลือร่วมมือจากนักศึกษาซึ่งเป็นฐานพลังที่ใหญ่และได้รับการยอมรับ

เมื่อมหาวิทยาลัยเป็นสังคมของคนเก่ง ซึ่งจะเก่งจริงหรือไม่นั้นต้องมองที่ศรัทธาของประชาชนและสังคมเป็นภาพสะท้อนด้วย จึงทำให้เกิดความคาดหวังต่อกันและกันสูง

นักศึกษาเองย่อมมีความคาดหวังต่ออาจารย์สูงและอาจารย์ก็ต้องมีความคาดหวังจากนักศึกษาสูงเช่นเดียวกันซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่ได้รับจากกันและกันนั้นไม่เป็นดังคาดหวัง

ดังนั้น การแก้ปัญหาด้วยการให้นักศึกษาพักการเรียนจึงเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เป็นการแก้ปัญหาลูกไม่ถูกจุด และเป็นการสร้างแผลชีวิตให้แก่ทั้งอาจารย์และนักศึกษา

ประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญอยู่ที่ เพราะเหตุใดนักศึกษาซึ่งมีผลการเรียนดีมาก จึงได้รับคะแนนในรายวิชาที่อาจารย์ท่านนี้สอนในระดับต่ำกว่าเกณฑ์คือ D

ชื่อวิชาที่อาจารย์ท่านนี้สอนคือ จริยธรรมและกฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน หรือว่านักศึกษาคนนี้เป็นคนเรียนเก่ง แต่ขาดจริยธรรม โดยอาจมองได้ในมุมหนึ่งจากพฤติกรรมอันก้าวร้าวที่แสดงออกมา

และในกรณีนี้ นักศึกษาผิดอย่างไม่มีข้อแก้ตัวใดๆ ทั้งสิ้น ความรุนแรง ความกักขฬะ หยาบคาย ไม่ใช้วิธีแก้ปัญหาของปัญญานอย่างแน่นอน

หากเป็นเช่นนั้นจริงแล้วก็น่าที่จะถามอีกต่อไปว่า จริงหรือวิธีการวัดผลประเมินผลเช่นการหาค่าหรือระดับความดี จริยธรรม และคุณธรรมของอาจารย์จนทำให้นักศึกษาผู้นี้ได้รับคะแนนในระดับ 1 จาก 4 นั้น อาจารย์ใช้อะไรเป็นเครื่องวัดหรือเกณฑ์ในการตัดสิน

คำว่า เสรีภาพเชิงวิชาการ (Academic Freedom) ในมหาวิทยาลัยถูกนำมาใช้ในทางที่ผิดซึ่งทุกฝ่ายต้องยอมรับ

เสรีภาพเชิงวิชาการไม่ได้หมายความว่า ข้าจะสอนอะไรก็ได้จะสอนอย่างไรก็ได้

จะวัดผลอย่างไรก็ได้ ให้เกรงอย่างไรก็ได้ มาเข้าสอนบ้างไม่เข้าสอนบ้างก็ได้ จะไปรับงานพิเศษที่เบียดบังเวลาวิชาการที่ไหนก็ได้

ผู้บริหารซึ่งมาจากกระป๋องสรรหาหรือ

การเลือกซึ่งจะหมดอายุไปตามวาระหรือสมัยนั้นคงตระหนักดีว่า การปกครองผู้ได้บังคับบัญชาภายใต้ระบบของมหาวิทยาลัยนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย เพราะต่างฝ่ายก็ต่างมีอคติสูงซึ่งกันทั้งนั้น

เรียกได้ว่า แต่ละคนก็แน่นๆ กันทั้งนั้น

หากความแน่นหรือความเก่งของอาจารย์มีการยอมรับโดยการวัดและการประเมินอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือแล้ว ก็ไม่แน่ว่าจะมีคนเก่งหลงเหลือให้เห็นในแวดวงมหาวิทยาลัยอีกกี่เปอร์เซ็นต์

และจะทำอย่างไรกับอาจารย์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินในระบบ “เข้าแล้วเข้าเลยตลอดชีวิตการทำงาน” แบบไทยๆ เช่นนี้

เมื่อข้าราชการฝ่ายอื่นๆ ทำผิดหรือมีความบกพร่องในหน้าที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะออกมาเรียกร้องให้เขาเหล่านั้นแสดงสปิริตด้วยการลาออก ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง

แต่หากอาจารย์เองขาดคุณสมบัติของการเป็นครูที่ดีบ้างอาจารย์มหาวิทยาลัยจะแสดงสปิริตด้วยการลาออกด้วยบ้างหรือไม่?

ถามตนเองอยู่บ่อยๆ ว่าวิชาความรู้ที่ได้รับมาจากสำนักดัดศิลาเมื่อชาติภพที่แล้วนั้นขณะนี้ยังคงใช้สอนนักศึกษาอยู่เช่นเดิมใช่หรือไม่?

วิธีการสอนที่ใช่และได้ผลอย่างดียิ่งเมื่อสมัยบรรจู้เข้ารับราชการใหม่ๆ ยังเป็นวิธีการสอนที่ยังคงยึดถือปฏิบัติอยู่

อย่างเคร่งครัด และเชื่อมั่นใช่หรือไม่?

ในรอบ 3 ปี 5 ปีที่ผ่านมา ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมกับความรู้ใหม่ๆ เปิดหูเปิดตาโลกทางวิชาการที่เปลี่ยนแปลงไปจนก้าวความไม่ทันบ้างหรือไม่?

อย่าลืมว่า นักศึกษาที่ท่านสอนอยู่อาจมีความรู้ลึกและกว้างกว่าท่านก็ได้ เพราะคนรุ่นใหม่ไม่กลัวเทคโนโลยี เขาจึงมีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางวิชาการได้อย่างง่ายดาย

ดังนั้นท่านต้องทำให้ยอมรับและหมั่นปฏิบัติ ปฏิรูปตนเองให้ทันยุคทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่ท่านสอน

การสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้บอกผู้เล่า ผู้ให้ความรู้ นั้น ต้องพยายามลิมมันไปเสียเถอะ ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน ผู้ให้ ผู้บอก ผู้เล่า ผู้สั่ง ผู้กำหนดชะตากรรมของนักศึกษา มาเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความใคร่รู้ใคร่เรียน

เป็นผู้ช่วยเมื่อนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือ เป็นผู้ชี้แนะทางให้นักศึกษานำไปทดลองปฏิบัติเอง เป็นผู้เตรียมบรรยากาศ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และแสวงหาข้อมูลที่เป็น

นั่นคือเป็นผู้จัดเตรียมหาเครื่องปรุงที่จำเป็นแต่ให้นักศึกษาลงมือทดสอบต้มแกง ผัด ใส่ส่วนผสมเองตามแนวทางที่เขาถนัดและความคิดสร้างสรรค์อันกว้างไกลของเขาดีกว่า

การเรียนการสอนดังกล่าวจะได้ไม่น่าเบื่อหน่ายและมีความหมายน่าสนุกสนานน่าเรียนยิ่งขึ้น

แล้วเหตุการณ์ที่นายอดุพร วรรณพงศ์ กล่าวหาจะไม่เกิด

ในส่วนของนักศึกษานั้นก็ต้องเป็นผู้ที่หมั่นชวนชวนแสวงหา กระตือรือร้นที่จะกอบโกยความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเอง อย่าลืมว่าอายุน้อยก็ย่อมต้องประสบการณ์เป็นธรรมดา

จริงอยู่ท่านอาจอยากเรียน อยากรู้ คาดหวังตั้งใจไว้สูง แต่ความรู้ไม่ได้มีอยู่แค่เพียงในห้องเรียนสี่เหลี่ยมเล็กที่มีครูยืนบรรยายอยู่กับแผ่นใสเหลืองๆ เก่าๆ เท่านั้น

ค่าของเกรดที่ท่านได้ไม่ได้วัดค่าของความเป็น “คน” ของท่าน และอาจไม่สามารถนำมาวัดภูมิปัญญา ความรู้ในรายวิชาที่ท่านเรียนได้เสียด้วยซ้ำ ธรรมเนียมไทยนั้นเป็นสิ่งที่ชาวโลกยกย่องและอิจ

จากความอ่อนน้อมต่อมคนมีสัมมาคารวะคือเสน่ห์ของตัวเราเอง

ความมีน้ำอดน้ำทนแก้ปัญหาเชิงผู้มีสติคือคุณสมบัตินายกของครุฑราชของผู้ที่ได้ว่าเป็นปัญญาชน

ความละเอียดรอบาป ความรู้สำนึกผิดต่อการประพฤติตนอันไม่เหมาะสม การให้อภัยและการรู้จักขออภัยด้วยสำนึกและความจริงใจไม่สิ่งที่น่าอายหรือเสียศักดิ์ศรี

แต่เป็นสิ่งที่ผู้คนแซ่ซ้องสรรเสริญ ยกย่อง อีสระเสริญภาพนั้นย่อมคู่กับความถูกต้องศีลธรรม จรรยาและความรับผิดชอบอย่างขาดเสียไม่ได้

เมื่อมีผู้ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล การโต้ตอบด้วยพฤติกรรมเชิงเดียวกันนั้น ก็นับว่าเป็นการกระทำในสิ่งที่ท่านเองก็รังเกียจ

ในสายตาของสังคมไทย หากผู้ถูกกระทำคือ ครู อาจารย์ ฝ่ายถูกก็จะกลายเป็นผู้ผิดโดยทันที

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะถือเป็นโอกาสที่จะใช้กรณีปัญหานี้กระตุ้นให้เพื่อนอาจารย์ทั้งหลายได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลก

เปิดใจให้กว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาที่อยู่ขอบเขตที่พึงรับได้

ถึงเวลาที่จะต้องแก้ปัญหาที่รากเหง้าต้นตอของปัญหา นั่นคือการตื่นตัวในเรื่องคุณภาพมาตรฐานในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2539

ปัญหานี้ไม่มีใครคิดไม่มีใครถูก ไม่มีผู้ชนะ ไม่มีผู้แพ้ มหาวิทยาลัยต้องรีบดำเนินการทุกนโยบายเสนอ “Win Win Solution” คือทำให้ทั้งสองฝ่ายสบายใจ แล้วหันมาเอาใจใส่สร้างความเข้มแข็งเชิงวิชาการให้ได้มาตรฐานอย่างสมเกียรติและศักดิ์ศรี

ปัญหาค้างนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งซึ่งเป็นผลกระทบจากคุณภาพการเรียนการสอนเท่านั้น

ถ้าหากยังไม่รีบตื่นตัวแก้ไข จะต้องมีปัญหาอื่นๆ ตามมาให้หนักอีกไม่รู้จบอย่างแน่นอน

ผศ.ดร.พัชนี ธีระเสนา

ผู้ช่วยอธิการบดี Stamford Interlational College